

MARIA KARG

Stil verleden

DE ONTDEKKING VAN MIJN
SLAVERNIJGESCHIEDENIS

Walburg Pers

Afbeelding omslag: Foto Monique Vermeulen,
Amsterdam Museum

Ontwerp omslag: Mijke Wondergem
Ontwerp binnenwerk: Zeno Carpentier Alting

ISBN 978 94 6456 140 1

e-ISBN 978 94 6456 141 8

NUR 681

© 2023 M. Karg, p/a Uitgeversmaatschappij Walburg Pers,
Zutphen

© 2023 Uitgeversmaatschappij Walburg Pers, Zutphen

www.walburgpers.nl

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden
verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevens-
bestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze,
hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen
of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toe-
stemming van de uitgever.

Zoveel mogelijk is getracht de eventuele rechthebbenden van de
afbeeldingen te achterhalen. Rechthebbenden die in dit verband
niet zijn benaderd wordt verzocht zich met de uitgever in ver-
binding te stellen.

Ten geleide

In deze tijd gebruiken wij voor slachtoffers van de Nederlandse slavernij ‘tot slaaf gemaakten’ of ‘slaafgemaakten’. Ik sluit me aan bij sommige wetenschappers die stellen dat deze termen de historische context verhullen. Daarom gebruik ik binnen die context het woord ‘slaaf’. Ook gebruik ik de term bosnegers in dit boek; hier geldt eveneens dat ik het woord gebruik, dat in de tijd waarin het verhaal zich afspeelt gangbaar was.

Inhoud

DEEL 1 - MIJN JEUGD IN SURINAME

- Hoofdstuk 1 De erfenis van mijn vader 11
- Hoofdstuk 2 Mijn jeugd 23
- Hoofdstuk 3 La Vigilantia 35
- Hoofdstuk 4 Het vertrek 45

DEEL 2 - EEN LEVEN OPBOUWEN IN NEDERLAND

- Hoofdstuk 5 Het vertrek naar Nederland 51
- Hoofdstuk 6 Kennismaking met nieuwe werelden 65
- Hoofdstuk 7 In de collegebanken 71

DEEL 3 - OP ONDERZOEK NAAR NEDERLANDS SLAVERNIJVERLEDEN (EN DE MIJNE)

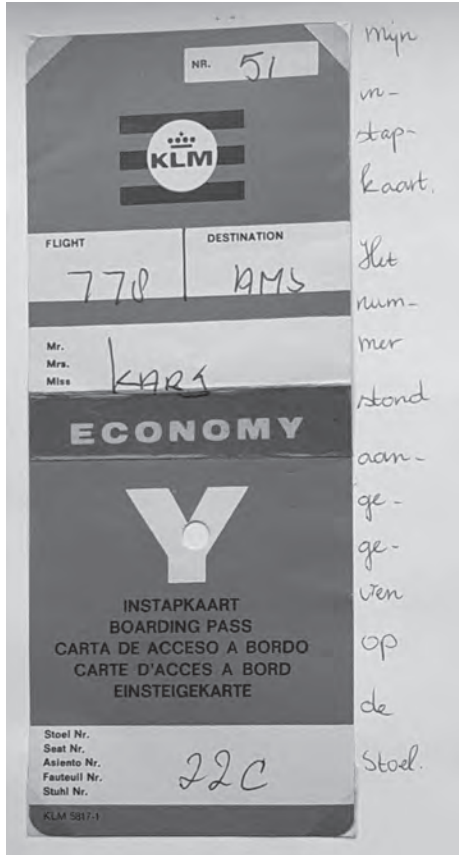
- Hoofdstuk 8 Doorbreek de stilte... Slavernij in beeld 81
- Hoofdstuk 9 Samen op zoek 103
- Hoofdstuk 10 Het marrondorp 109

DEEL 4 - MIJN FAMILIEGESCHIEDENIS

Hoofdstuk 11	Bewustwording van mijn familieverleden	123
Hoofdstuk 12	Geregistreerd	145
Hoofdstuk 13	Mijn overgrootouders	153
Hoofdstuk 14	Mijn grootouders	167
Hoofdstuk 15	Mijn ouders	177
Epiloog: hier ben ik		191
Verantwoording		205
Geraadpleegde literatuur en bronnen		223

DEEL 1

Mijn jeugd in Suriname

1. Mijn KLM instapkaart van 3 oktober 1970.

HOOFDSTUK 1

De erfenis van mijn vader

Daar ga ik dan, na tien jaar Nederland vlieg ik op mijn dertigste verjaardag, op 6 juli 1981, terug naar mijn geboorteland, omdat mijn vader ziek is. De vliegtijd naar Paramaribo is, inclusief een korte tussenstop op het eiland Santa Maria, 10 uur en 30 minuten. In het vliegtuig krijg ik een koude lunch met een drankje naar keuze. Door de luidsprekers prijst een stem het prachtige zicht op Scheveningen en de Zeeuwse eilanden. Ik zit in het midden en moet me, klein als ik ben, omhoog trekken om van het uitzicht te kunnen meegenieten. Links van mij zit een oudere Javaanse vrouw en rechts een creoolse jongeman met zijn arm in het gips, zij gaan waarschijnlijk ook op familiebezoek. Ik kijk nieuwsgierig om me heen. Het lijkt erop dat een deel van de passagiers rondom mij op vakantie gaat, hun opgetogen stemming spreekt boekdelen. Voor mij ligt dat anders, ik ben met mijn gedachten bij mijn zieke vader.

Nicht Elsje, de dochter van een broer van mijn vader, had me geschreven zo snel mogelijk naar Suriname te komen. Ze was ongerust, mijn vader, haar oom Michèl, had hartproblemen gekregen. Daarom had ze steeds een oogje in het zeil gehouden. Dat had ik meteen doorgegeven aan mijn moeder, broers en zussen, die net als ik in

Nederland wonen. Het lukte mijn jongere zus Riek gelukkig om al op korte termijn te vertrekken. Zij arriveerde op 26 juni in Paramaribo.

Passagiers links en rechts van mij zijn inmiddels diep in slaap. Slapen in auto's of vliegtuigen kan ik niet, maar ik heb altijd mijn schriftje bij me. Ik kijk om me heen en schrijf regelmatig wat op. Het is nu kwart voor vijf, mijn horloge staat nog steeds op Nederlandse tijd. Dat houd ik zo totdat ik in Suriname ben. 'We passeren Londen', klinkt het via de speakers. Ik kan nog net een glimp van die wereldstad opvangen. Terwijl de maaltijd geserveerd wordt, verschijnt op het scherm voor me de nog lange afstand naar Suriname.

Het eten, kabeljauwfilet met een sausje en doperwten met worteltjes, smaakt me best, ik had trek gekregen. Daarna bestel ik een wijntje op mijn jaardag en in stilte op die van papa. Drie dagen geleden werd hij negentig. Hij heeft mijn brief met gelukwensen vast al ontvangen. Dit jaar heb ik niet gebeld, dat doen we meestal maar kort. Het was duur in die tijd, daar wees mijn vader me op als ik te lang van stof was. Op kroonjaren stuurde ik een feestelijk gelukstelegram.

Ik hoop tijdens de korte tussenstop mijn benen te strekken. Helaas dat lukt niet, we moeten allemaal blijven zitten. Kort na het vertrek wordt de tweede maaltijd alweer geserveerd. Die laat ik aan me voorbijgaan. Vervolgens komen souvenirs en andere luxeartikelen langs. Ik vind ze erg duur, 135 gulden voor één sjaaltje! Gaandeweg deze etappe van zes uur zijn de mensen wat meer ontspannen geworden. Ze staan en lopen even in het gangpad, maken contact. Ook ik sta op om mijn benen te strekken. Maak een praatje met een van de vriendelij-

ke stewardessen over haar werk. 'Het is niet alles goud wat er blinkt', zegt ze. 'Het is hard werken'. Dan denk ik terug aan 1972, aan mijn sollicitatie als zomerstewardess bij Transavia. Ik werd niet aangenomen, omdat ik geen Frans sprak. Op de middelbare school leerde ik Duits, Spaans en Engels, maar dat voldeed niet. Maar toch was het al met al een leuke ervaring.

Via de speakers horen we allerlei mededelingen, zoals dat het ten strengste verboden is fruit, vlees en vleeswaren mee te nemen. Ik beluister ook gesprekken over de veranderingen in Suriname door de onafhankelijkheid van 1975 en de staatsgreep van Desi Bouterse begin 1980. Er klinkt onrust en bezorgdheid in door.

De mededeling dat we over vijf minuten gaan landen wordt met gejuich ontvangen. Ik voel de frisse lucht al, of verbeeld ik me dat? Er klinkt nog van alles door de speakers, maar ik kan er niet veel van verstaan in de kakofonie van al het gepraat om me heen. Wat ik nog net hoor is dat het op dit moment 30 graden is in Suriname. De lichten gaan uit. Iedereen probeert naar buiten te kijken. Het is een pikdonkere avond met een flonkerende sterrenhemel. We wachten opgetogen op het landen. Herinneringen aan Paramaribo bij avond gaan door me heen. Wat lijkt het lang te duren eer we op de landingsbaan zijn. We hangen maar in de duistere nacht boven de luchthaven. Het gepraat, gelach en de opgelaten stemming gaan over in luid gejoel als we echt dalen. Dan volgt de landing vergezeld van een daverend applaus. Het is klokslag negen uur, dus ik ben nog jarig. Wat een bijzonder verjaarscadeau om mijn vader straks te ontmoeten.

WEERZIEN EN VERHUIZING

De taxichauffeur brengt mij meteen naar papa, die ik in 1977 voor het laatst zag. Zijn huisje ligt mooi in het hofje van de lutherse gemeenschap. Daar mocht hij wonen als bejaard lid van de lutherse kerk. Als ik richting zijn woning loop, zie ik hem al op de veranda zitten in de vertrouwde hobbelloze stoel. Gekleed in een beige pyjama waarvan mouwen en broekspijpen bruin zijn afgebiesd. Hij kijkt verrast op: 'Kind, kind waar kom jij vandaan, zo laat nog?' zegt hij en geeft mij een brasa. 'Wat een weerzien,' zegt hij zachtjes voor zich uit. Het lijkt erop alsof mijn zus niet heeft gezegd dat ik ook zou komen.

We praten over zijn hartproblemen, hij weet al van Riek dat nicht Elsje me ongerust had geschreven. Elsje schreef me ook dat ze hem de laatste weken regelmatig opzoekt. Dat ze dan eten voor hem meenam, want het eten van de kooksters vond hij niet altijd lekker. Op mijn vraag hoe hij zich nu voelt, antwoordt hij dat het wat beter gaat sinds hij medicijnen krijgt. Wat een fijn gevoel om na jaren weer hier bij mijn vader te zijn! We praten over mijn reis en over hoe het met familie en bekenden gaat. Hij vertelt dat hij misschien naar het bejaardenhuis moet, omdat daar medische zorg voorhanden is. Ongemerkt is het laat geworden, dus bel ik de taxichauffeur om me op te halen en naar mijn hotel te brengen. Ik omhels papa en zeg dat ik de volgende ochtend met Riek weer kom.

De volgende dag zijn we al vroeg bij hem. We praten over de verhuizing naar bejaardenhuis Asiana, dat net een maand open is. Riek heeft al met de directie gesproken en gehoord dat er een plek vrij is. Papa kan op 10 juli verhuizen. Het liefst had ik hem meegenomen naar Ne-

*2. Mijn vader voor zijn kleine woning in het hofje achter
de lutherse kerk in 1981.*

derland en daar voor hem gezorgd. Maar uit onze briefwisseling en telefoongesprekken was heel duidelijk gebleken dat hij in Suriname wilde blijven.

De verhuizing naar het bejaardenhuis verloopt voor spoedig. Papa lijkt snel te wennen aan zijn nieuwe plek. Elke dag ga ik op bezoek met fruit en drinken, een gemerbiertje of Markoesa vruchtensap. Op een van die ochtenden ontmoet ik Anneke, het overbuurmeisje uit mijn jeugd, zij is vanuit Nederland met vakantie. Als ik haar vertel over de verhuizing van mijn vader, wil ze graag